

Aanvullingen op "De muntslag van Maria van Brabant"

Jos Benders, 1 augustus 2002

Goudgulden

De munt wordt voor het eerst in 1387 of 1388 vermeld. Cumont (1902: 66) verwijst naar Brabantse rekeningen, opgesteld door Renier Hollant voor het jaar dat liep van St. Jan (24 juni) 1387 tot St. Jan 1388, waarin sprake is van "guld. gelr. ende oysche". In dezelfde rekening wordt de Oijense gulden nogmaals genoemd, maar daarna heeft Cumont de munt niet meer in de Brabantse rekeningen aangetroffen. In Holland wordt deze goudgulden voor het eerst genoemd in een evaluatie van (vermoedelijk 7) maart 1388 (Grolle, 2000: 38-39). Hij wordt dan evenals de Gelderse goudgulden op 29 groot gewaardeerd. In een Hollandse ordonnantie van 1 juli 1395 geldt de "oude Gelressche gulden" 26 groot, de "Oyssche gulden" 25 groot en de "nye Gelressche gulden" 20,5 groot (Grolle, 2000: 64). Ten opzichte van de oude Gelderse gulden lijkt de Oijense gulden in 1395 licht aan waarde verloren te hebben, wat correspondeert met de evaluaties uit 1389 en 1390 die in de hoofdtekst worden genoemd. Van een nog latere emissie is waarschijnlijk geen sprake: dan zou immers te verwachten zijn dat de Oijense goudgulden in de Hollandse evaluatie van 1395 aanzienlijk lager zou zijn gewaardeerd.

Verder is de goudgulden vermeld in de stadsrekening van Geldern over het boekjaar 1418/1419:

Item des sonnendags na Onser Liever Vrouwendage Navitatis onser genedigen
vrouwen van Gelre geschinct 10 oyens gld. ad 37 mew den oyens gld. gerekent valet 13
m. 8 s. 6 d. (Kuppers, 1993: 289)

Deze late vermelding duidt erop dat de goudgulden nog vrij lang na hun aanmuntning gangbaar waren.

In 1979 heeft H. Jacobi in het kader van door professor Van Gelder verzorgde werkcolleges het goudgehalte van exemplaar T 4369 uit de KPK-collectie bepaald. Dit bleek 77 procent te zijn, wat overeenkomt met 18,5 karaat (bron: KPK, dossier werkcolleges 1978-79). In een Gelderse ordonnantie van 14 september 1386 werd 19,5 karaat voorgeschreven (Van Doorninck, 1900: 41; RAG HA reg Dusseldorp 23B fol. 15v). De getoetste Oijense gulden dateert dan vermoedelijk uit de periode 1386 of kort daarna. Deze datering komt overeen met de schriftelijke vermeldingen.

"Corte cruce penningh"

Onder enig voorbehoud is de groot leliaard in het artikel geïdentificeerd met de "corte cruce penninghen, die ghene leliaers en syn, die tot Oyen, tot Gennep ende tot Meghen gesleghen syn" die in 1390 in het Utrechtse Buurspraeckboek worden genoemd (Dodt van Flensburg, 1846: 64). De opmerking dat ook te Gennep en Megen leliaards zijn geslagen is waarschijnlijk fout: deze munten zijn voor zo ver bekend niet teruggevonden (vgl. Lucas, 1982; Passon, 2002).

Van der Chijs (1862: 39) identificeerde de Megense "corte cruce penningh" met een ander type munt. Deze laatste werd aangetroffen in de vondst Kleef 1848, waarvoor een sluitdatum van 1395 geldt. Het is dus goed mogelijk dat de "corte cruce penningh" van Oijen een nog niet teruggevonden type betreft.

Groot leliaard

Op 12 juni 1389 werd te Kamerijk een document uitgevaardigd waarin Philips de Stoute zijn tante Johanna van Brabant onder meer liet beloven "cesser de touz poins la monnoye que fait nostre tres chiere et tres aimee tante la duchesse de Ghelre, sa suer" (Bonenfant, 1965: 327-328, doc 217). Dit wijst erop dat Maria voor haar zus liet munten. Hierbij zou sprake kunnen zijn van aanmuntning van Brabantse munten op naam van Johanna zelf; haar leliaards vermelden immers geen muntplaats. Een alternatieve mogelijkheid is dat hier bedoeld wordt op de leliaards uit Oijen.

Vondstregister

Type	Vondst	Sluitdatum
Plak	Dalfsen 1934 Arnhem 1957	"1372" ca 1375
Gulden	Dorsten 1888 Nordoog 1877	1386 1441
Kroon	Onbekend (België) < 1883 Ekeren 1923? Scherpenisse 1982? Zutphen 1958	"1390" 1405 (9x) 1411 (2x) 1411 (4x)
Dubbele leliaard	Kleef 1846	"1395"

Bronnen

Dalfsen 1934, Dorsten 1888, Nordoog 1877: KPK-overzicht van muntvondsten

Kleef 1846 : Justen (1848)

Onbekend < 1883, Ekeren 1923?: Haeck (1996)

Scherpenisse 1982: catalogus Schulman 22-24 feb. 1983

Zutphen 1958: Van Gelder (1958)

Opmerkingen bij de vondsten

De datering van de vondst Dalfsen 1934 op 1372 is te vroeg als ervan uitgegaan wordt dat te Oijen pas gemunt is 24 oktober 1373, de datum van de oorkonde waarin Maria te kennen geeft alleen Brabantse en Hollandse munters aan te stellen.

De vondst Kleef 1846 wordt in de regel abusievelijk aangeduid als Kleef 1848, vermoedelijk omdat Justen (1848) in dat jaar een samenvatting van de vondst publiceerde.

Aanvullende referenties

Bonenfant, P. (1965) *Ordonnances de Philippe le Hardi, de Marguerite de Male et de Jean sans Peur 1381-1419*, Brussel: Commission royale des Anciennes Lois et ordonnances de Belgique.

Chijs, P.O. van der (1862) *De munten der leenen van de voormalige hertogdommen Brabant en Limburg, enz. van de vroegste tijden tot aan de pacificatie van Gend*, Haarlem: De Erven F. Bohn.

Cumont, G. (1902) *Etude sur le Cours des Monnaies de Brabant pendant la Règne de la Duchesse Jeanne, Veuve, depuis 1383 jusqu'a 1406*, Brussel: Alfred Vromant.

Doorninck, P.N. van (1900) *Acten betreffende Gelre en Zutphen 1376-1392: uit het staatsarchief te Dusseldorp register B, No. 23*, Haarlem: Van Brederode.

Gelder, H.E. van (1958) De vondst Zutphen 1958, *Jaarboek voor Munt- en Penningkunde* 45, 110-143.

Grolle, J.J. (2000) *De muntslag van de graven van Holland tot de Bourgondische unificatie in 1434; Deel II Documenten 1282-1434*, Amsterdam: De Nederlandsche Bank.

Haeck, A. (1996) *Middeleeuwse muntschatten gevonden in België (750-1483)*, Brussel: Cercle d'Etudes Numismatiques.

Justen, A. (1848) Notice sur un dépôt de monnaies découvert près de Clèves, *Revue Belge de Numismatique* 7, 305-314.

Kuppers, W. (1993) *Die Stadtrechnungen von Geldern 1386-1423*, Geldern: Verlag der Buchhandlung Johannes Keuck.

Passon, T. (2002) *Muntslag van het Graafschap Megen*, Zutphen: Numismatische Kring Oost-Nederland.